

1. ΚΕΙΜΕΝΟ

Γιώργος Θεοτοκάς: *Αργώ*
(Κ.Ν.Α. Γ΄ Λυκείου, σσ. 138-151)

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

2.1. Στοιχεία που αφορούν στο συγγραφέα, λογοτεχνικό περιβάλλον και λοιπά γραμματολογικά στοιχεία:

1. Ποιο είναι το ιστορικό υπόβαθρο της *Αργώς*¹;
2. Η υπόθεση της *Αργώς* εκτυλίσσεται στην εποχή του Μεσοπολέμου και εκφράζει τον προβληματισμό της νεολαίας του 1930 (που έζησε ανάμεσα σε δύο μεγάλους πολέμους και γνώρισε πολλές μεταβολές στην πολιτική και κοινωνική ζωή του τόπου). Μπορείτε να εντοπίσετε τον προβληματισμό αυτό στα αποσπάσματα που διαβάσατε;

2.2 Δομή του κειμένου, επαλήθευση ή διάψευση μιας κρίσης με βάση το κείμενο, εκφραστικά μέσα και τρόποι του κειμένου (υφολογική διερεύνηση, αφηγηματικές λειτουργίες, επιλογές του δημιουργού σε διάφορα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης):

1. Μέσα από τα πλαστά πρόσωπα που παρελαύνουν στην *Αργώ* ο συγγραφέας θέλει να παρουσιάσει και να διασώσει τις αντιλήψεις των ανθρώπων μιας εποχής και ειδικά των νέων. Με ποιους αφηγηματικούς τρόπους πιστεύετε ότι το πετυχαίνει;
2. Ποιοι αφηγηματικοί τρόποι χρησιμοποιούνται στο κείμενο².
3. Ο Μάριο Βίττι στην *Ιστορία της Λογοτεχνίας* του αναφέρει ότι ο Θεοτοκάς με την *Αργώ* επεχείρησε να συνθέσει το “*πανόραμα της αστικής κοινωνίας της Αθήνας*”. Πιστεύετε ότι πέτυχε κάτι τέτοιο μέσα από τα αποσπάσματα που διαβάσατε;

¹ Βλ. εισαγωγικό σημείωμα Κ.Ν.Α. Γ΄ Λυκείου, σ. 138.

² Βλ. Ανθολογία Σοκόλη, ό.π., σ. 31. Ο παντογνώστης αφηγητής που παρεμβαίνει στην περιγραφή των ηρώων, η οποία γίνεται με λεπτομέρειες - ο αφηγητής ξέρει όσα σκέφτονται και όσα προτίθενται να πράξουν οι ήρωες - η αφήγηση σε γ΄ πρόσωπο - πολλές φορές παρεμβάλλονται συμπεράσματα του συγγραφέα - εκτεταμένοι διάλογοι - τα γεγονότα παρουσιάζονται με χρονολογική σειρά, ο συγγραφέας όμως παρεμβάλλει μεγάλες διακοπές για να περιγράψει, να εξηγήσει και να ερμηνεύσει την κατάσταση.

4. Ο συγγραφέας ενδιαφέρθηκε κυρίως για τα “ζωντανά πρόσωπα” των μυθιστορημάτων³. Εσείς θα χαρακτηρίζατε “ζωντανά” τα πρόσωπα του Θεοτοκά στα συγκεκριμένα αποσπάσματα; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.
5. Ο Γ. Θεοτοκάς επαινήθηκε από την κριτική για τη γλωσσική του καθαρότητα, την άνεση της έκφρασης και την καλαισθητή διατύπωση. Μπορείτε να ανιχνεύσετε τα στοιχεία αυτά στα συγκεκριμένα αποσπάσματα;
6. Ο συγγραφέας σε μερικά σημεία του κειμένου εγκαταλείπει τη δράση για να παρουσιάσει δικά του συμπεράσματα που δεν έχουν άμεση σχέση με το υλικό του μυθιστορήματος. Μπορείτε να αναφέρετε τέτοιες περιπτώσεις μέσα από τα αποσπάσματα που διαβάσατε;
7. α) Ποιος είναι ο αφηγητής και ποια τα πρόσωπα της αφήγησης στα αποσπάσματα της *Αργώς*;
β) Ποιος είναι ο χώρος δράσης σε κάθε απόσπασμα;
8. Πώς φαίνεται στο τρίτο απόσπασμα ο πρακτικός και δραστήριος τρόπος αντιμετώπισης της ζωής που υιοθετεί ο Λίνος Νοταράς;
9. Πώς περιγράφει ο συγγραφέας τη φοιτητική διαδήλωση και το θάνατο του Λίνου;

2.3. Σχολιασμός ή σύντομη ανάπτυξη χωρίων του κειμένου:

1. α) Πώς παρουσιάζει ο συγγραφέας στο πρώτο απόσπασμα τους δύο φίλους;
β) Τι εκφράζει η επιλογή “ανώδυνων” θεμάτων στη συζήτηση των δύο φίλων⁴;
2. Ποιο είναι το κλίμα που επικρατεί στη συγκέντρωση του φοιτητικού συλλόγου και στο δεύτερο απόσπασμα και ποιες διαφορετικές στάσεις ζωής διαφαίνονται μέσα από αυτό;

³ Βλ. Γ. Θεοτοκά, “Η τέχνη του μυθιστορήματος”, άρθρο στο περιοδικό *Εποχές* (1963). “Ζωντανά πρόσωπα” θεωρούνται όσα μπορούν να υπάρξουν στην πραγματική ζωή.

⁴ Η συζήτηση για τις δέντροστοιχίες της Αθήνας, γύρω από θέματα αισθητικής, απρόσωπα και ανώδυνα, επιτρέπει στον καθένα από τους δύο φίλους να σκέπτεται ό,τι απασχολεί τον καθένα χωρίς να έχουν περιθώριο για προσωπικές εξομολογήσεις.

3. *“Πηγαινοερχόντανε συνεχώς σπρώχνοντας ο ένας τον άλλο και αναποδογυρίζοντας τις καρέκλες, πειραζόντανε από μακριά, φωνάζανε, γελοούσανε, συζητούσανε όλοι μαζί για τις εκλογικές πιθανότητες της επόμενης ιστορικής μέρας”*. Ποια στοιχεία της συμπεριφοράς των φοιτητών απεικονίζουν την ευρύτερη κοινωνική πραγματικότητα;
4. Πώς αντιμετώπισε ο Νοταράς το θάνατο του παιδιού του;
5. Να προσπαθήσετε να συνθέσετε το χαρακτήρα του κεντρικού ήρωα (του Αλέξη) χρησιμοποιώντας συγκεκριμένα στοιχεία του κειμένου:
 - α) *“παρακολουθούσε με περιέργεια και έκπληξη ... τι αξία έχουν μες την αληθινή ζωή”* (δεν έχει πολλά κοινά στοιχεία με τους νέους της συντροφιάς)
 - β) *“ο λαμπρός Υμηττός με τα ματωμένα πλευρά, τα μάτια που δακρύζουν”*
 - γ) *“ιδέες, ηρωισμός, έρωτας ... Μύκονος”*
8. Σε ποια σημεία του κειμένου διαφαίνεται ότι η Αργώ, παρά τις αντιπαλότητες, *“διατηρούσε το συντροφικό και φιλικό χαρακτήρα της”*;
9. Τι συμβολίζει το όνομα της φοιτητικής λέσχης “Αργώ”;⁵
10. *“- Πες, Λίνο, τι θες να κάνεις με τη ζωή σου, με τη νιότη σου; - Θέλω ηρωισμό! αποκρίθηκε ο έφηβος αδίσταχτα, με παθιασμένη φωνή”*.
Να σχολιάσετε το διάλογο. Ποιες εντυπώσεις σας δημιουργεί;
11. *“Οι συζητήσεις ζυπνούνε τα πνεύματα, γεννούν αμφιβολίες. Για μας είναι ένα πολύ καλό έδαφος προπαγάνδας. Ύστερα, μας ωφελούν κι εμάς τους ίδιους αυτές οι αντιθέσεις μας, ακονίζουμε τη σκέψη μας, καλλιεργούνε τη μαχητικότητά μας”*. Συμφωνείτε με τις παραπάνω απόψεις;
12. Ποιες αντιθέσεις μπορείτε να επισημάνετε στο χαρακτήρα των δύο αδελφών (Λίνου και Αλέξη);

⁵ Αναζητήσεις νέων - ο Ιάσωνας αναζητούσε με το καράβι ‘Αργώ’ το χρυσόμαλλο δέρας.

2.4. Σχολιασμός αδιδακτου λογοτεχνικού κειμένου:

Κ. Πολίτης: *ΕΡΟΪÇA*⁶

Το σύννεφο αργοπέρασε πάνω από τα παιδιάτικα χρόνια - θαρρείς αυτό σημείωσε το τέλος τους.

Την Κυριακή το βραδυνό, στο σπίτι του Βενιαμίν, μιλήσαμε για θάνατο και για αιωνιότητα ωσάν να πρόκειται για μια συνηθισμένη οποιαδήποτε υπόθεση. Μας απασχόλησε όμως η σκέψη της ζωής. Η παρθένα, η ωραία, η πικρή ζωή που απρόοπτα ορθώθηκε μπροστά μας. Μας απασχόλησε η άνιση πάλη με την υπεροπλία της ζωής. Μια δύναμη τόσο ακαταλόγιστη που να αποκλείει ακόμη και το ενδεχόμενο της αδικίας. Λευκή, σκληρή, γυναικεία, κάπου μέσα στο θαμπό σκοτάδι ακουμπάει το πηγούνι πάνω στο διπλωμένο χέρι και μοιάζει να στοχάζεται στο βάθος του εαυτού της πού θα χτυπήσει πιο παράλογα. Ειδεμή, ποιος σκιάχτηκε για τη χαριστική βολή στο τέλος; ... Και ποιος εχθρεύτηκε την πιο γλυκειά γαλήνη;

Ποια φιλοσοφική ιδέα για τη ζωή εκφράζει το απόσπασμα; Να τη συγκρίνετε με την αντίστοιχη που εκφράζεται στην *Αργώ*.

3. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΙΤΙ

1. Ποια κοινωνία οραματίζονται οι νέοι - μέλη της Αργώς;
2. Ποιος χαρακτήρας σας εντυπωσίασε περισσότερο στην Αργώ και γιατί;
3. Είναι γνωστό ότι από τα είδη του λόγου που καλλιέργησε ο Θεοτοκάς ευνοήθηκε κυρίως η δοκιμιογραφία του⁷, πράγμα που δικαιολογεί τη διαμόρφωση ενός στοχαστικού λόγου ακόμα και στα μυθιστορήματά του. Αφού διαβάσετε τα αποσπάσματα που παρατίθενται στο σχολικό βιβλίο να εξηγήσετε αν δέχεστε ή όχι την άποψη αυτή και γιατί.
4. Για ποιους λόγους ο Δημήτρης Μαθιόπουλος προσχωρεί στο κομμουνιστικό κίνημα;
5. Ποιες αξίες και στάσεις ζωής προβάλλονται στο κείμενο;

⁶ Πολίτης Κ., *ΕΡΟΪÇA*, εκδ. Ερμής, Νέα Ελληνική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1988, σσ. 70-71.

⁷ Βλ. παρουσίαση και εισαγωγή του Γ. Αράγη στην Ανθολογία Σοκόλη, τ. Δ', *Μεσοπολεμική πεζογραφία*, σ. 11.